

WERELDKREATIE IN BRUGGE

Kampioenen: over machtswellust en vernedering

Het thans in Teater De Kelk lopende korte stuk getiteld **Kampioenen** geschreven door de Spaanse auteur Raoul Mestre, iemand die vaak in Chili en Argentinië en Bolivië vertoefde en het politieapparaat beschrijft met een indringendheid die doet vermoeden dat hij er zelf intens bij betrokken was, stelt een aantal problemen. Menselijke en puur kulturele. Dat zullen wel de problemen zijn van alle geëngageerd toneel. Uiteindelijk spelen wij — dat wil zeggen publiek, acteurs en organisatoren — een salonspelletje in die zin dat wij er in mindere of meerdere mate genoeg mee nemen een sfeer van morele en lichamelijke foltering literair of toneelmatig weer te geven of te waarderen en daarmee menen onze bijdrage te hebben geleverd met het oog op een herstellen van de ware democratie.

Dat probleem was bijzonder akueel tijdens de premièrevoorstelling in Teater De Kelk in Brugge op zondag 23 november. In de zaal waar op bijzonder aangrijpende wijze de morele foltering van een moeder wiens zoon verdwenen was vertolkt werd waren enkele Argentij-

nen aanwezig die na de vertoning pers en publiek te woord stonden. Het ging in het stuk over het Argentinië van de wereldkampioenschappen en toevallig was Jan Wauters ook in de zaal wat hem in staat stelde te bevestigen dat het stuk bijzonder treffend de toestand aldaar weergeeft. Het artistieke en toneelmatige van het stuk gleed meteen op de achtergrond en de volle aandacht ging naar wat in Zuid-Amerika gebeurt. Dat is al wat breder dan Argentinië en eigenlijk is Zuid-Amerika nog maar een staaltje, een model voor de vele landen waar machtswellust op brutale wijze uitgeoefend wordt en onschuldigen schuldig worden. Kafka is overal: de mens wordt overal vernederd en misbruikt.

Bij dat soort vertoningen voelt men zich ook al schuldig wanneer men het alleen over de acteurs heeft en over de kwaliteit van de vertaling en het spannende van het stuk zelf. Maar wij vinden het toch echt onze plicht de lezer mede te delen dat Suzanne Saerens en Herman Verschelden het gegeven schitterend hebben vertolkt, met een verfijnde zin voor

In het werk «Kampioenen» door Teater De Kelk, werden de rollen op een schitterende wijze vertolkt door Herman Verschelden en Suzanne Saerens.

understatement en toetsen vol beheersing die de ware passie vertolken. De regie van J. Tummers was in diezelfde mate diskreet en doeltreffend. Live Staelens verdient ook een pluimpje voor haar vertaling uit het Spaans.

Het stuk is kort, zeer gebald, beheerst van vorm, aangrijpend en reëel vertolkt door twee acteurs die de gave van de

beperking bezitten en dat is erg belangrijk. Het wordt gespeeld op 23 en 30 november, verder op 4, 5, 7, 11, 12, 14, 18, 19, 21, 26 en 28 december en op 2 januari telkens om 20 uur 30. Toegangsprijzen 150 en 100 frank. Men doet er goed aan te reserveren want de ruimte is erg beperkt. Teater De Kelk, Langestraat 69, Brugge, tel. 050/33.28.77

Hugo BRUTIN

Voetbal : Brugge-Argentinië

Hoofdredakteur, kan dit artikel op de sportbladzijde afgedrukt worden? Het is wel een toneelbespreking, maar eigenlijk is het de bedoeling om zoveel mogelijk voetbalfans te bereiken. Andere mensen ook natuurlijk. Maar we geloven dat „De Kelk” al tevreden zou zijn, indien zelfs maar een tiende van de stadionbezoekers naar dit kleine teatertje in de Langestraat zou afzakken. Het stuk speelt zich nl af in Argentinië, waar van 31 mei tot 15 juni de wereldkampioenschappen voetbal plaats vinden.

Kampioenen

Titel : Kampioenen, Auteur : R. Mestre, Regie : J. Tummers, Acteurs : Suzanne Saerens en H. Verschelden, Teater : De Kelk. R. Mestre is de schuilnaam van een Argentijn, waarmee de Kelk al geruime tijd in correspondentie is. Die schuilnaam is voor de man bestemd noodzakelijk, omdat zijn familie in Argentinië anders het slachtoffer zou worden van de repressie. Als je bedenkt dat in heel wat Latijns-Amerikaanse landen duizenden mensen op onverklaarbare wijze „verdwijnen”, dan is het wel te begrijpen dat Mestre ook niet de verantwoordelijkheid kan nemen zijn eigen naam te gebruiken. In een recente brief aan de Kelk schrijft hij: „*Je m'excuse, croyez-moi, je suis désolé, me faire autrement serait suicide*”.

„Kampioenen” speelt zich af in een politiekommisariaat. Een moeder gaat inlichtingen inwinnen omtrent de aanhou-

Suzanne Saerens en Herman Verschelden in „Kampioenen”.

ding van haar zoon. Deze bemoeienis wordt haar bijna fataal. De vrouw wordt psychisch afgebeeld, en zelfs gedwongen haar appartement te verkopen, wil ze haar vrijheid en die van haar zoon terugwinnen. „Kampioenen” is niet zomaar een verhaal. Het blijkt dagelijkse kost te zijn in Argentinië. Een aantal Argentijnse vluchtelingen die de première bijwoonden, bevestigden ons dat achteraf. Ook Jan Wouters, die de wereldkampioenschappen voor de BRT verslaat, vertelde ons zijn ervaringen met de Argentijnse politie. Hij werd er achtervolgd, bestolen, en onder druk gezet. Wat in „Kampioenen” afspeelt, heeft hij voor een groot deel zelf meegemaakt: de commissaris die de voetbalkampioenschappen op tv volgt, terwijl hij zijn bezoeker psychisch afbeult. Wouters heeft bij het bekijken van het toneelstuk

dezelfde defaitistische sfeer aangevoeld. Hij heeft vooral de manier van ondervragen duidelijk herkend. Zoiets pleit natuurlijk voor de prachtige vertolking, en niet in het minst voor regisseur Tummers die met „Kampioenen” bewezen heeft

subliem te zijn in dit genre. Voor Argentinië zijn deze kampioenschappen uiteraard een enorme publiciteit. Wie echter verder wil zien dan het stadion in Buenos Aires, kan tot 2 januari in de Kelk terecht.

(Jon Misselyn)

«Kampioenen»: verdiende lauwerkrans.

In juni '78 zat U wellicht ook voor de kijkkast, pijnlijk twijfelend misschien tussen enerzijds het entoesiasme voor het voetbalspektakel op de grasmat en anderzijds het afgrijzen voor de politieke gruwel op al die andere Argentijnse vierkante meters, maar u zat er vaak zelfs als niet-voetballiefhebber. Daar hadden de boycot-bedes van talloze mensenrechten-organisaties onder andere voor gezorgd, want zij hadden U gewaarschuwd voor het agressieve en machtige propaganda-apparaat van de Junta die zijn kansen schoon zag om een sceptische wereld te sussen. U was daarom gewaarschuwd: de geöfficialiseerde brutaliteit zou niet aan Uw kriusche aandacht ontsnappen, vooral ook niet omdat heel wat sportjournalisten voor de gelegenheid uren buiten het stadion sleten. Ook de Argentijnen moeten dat uiteindelijk gehoopt hebben, entoesiast meelevend met elk doelpunt dat wellicht tegelijk ook een dosis verzet per satelliet de wereld rond zou zenden. Maar de wereld is niet wakkergeschud, hooguit opgeschrikt uit zijn middagduje misschien, om dan vlug weer te gaan slapen: er is nog zoveel te doen. In Argentinië gaat de repressie immers onverminderd voort. Tenzij we het natuurlijk verkeerd voorhebben, en U wel degelijk met die problematiek bezig bent, of er iets wil aan doen. Dat past dan, want «De Kelk» te Brugge biedt net een prachtige gelegenheid daartoe, gezien het nieuwe stuk dat daar afgelopen zondag in première ging die hele problematiek in nog geen anderhalf uur aan de oppervlakte weet te brengen. Een unieke en veelomvattende gebeurtenis, waarbij we niet zo heel zeker zijn waar het precies moet afgedrukt staan: bij toneel, politiek, of misschien zelfs bij sport?

Wat ons vooral heeft aangesproken in «Kampioenen» is de boodschap ervan. Het verhaal, dat zich makkelijk, en dan weer niet, laat samenvatten is namelijk strikt genomen minder belangrijk dan de «ondergrondse» inhoud van het stuk die je onbewust absorbeert in de rand van de gebeurtenissen op de scène. Je ziet namelijk slechts die ene schoft van een politiekom-

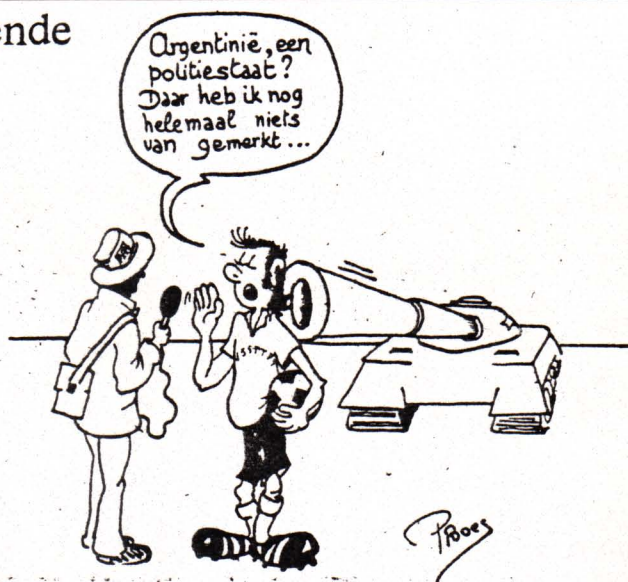
missaris (Herman Verschelden) die tijdens één, niet eens erg lange, ondervraging slechts één enkele vrouw (Suzanne Saerens) eerst moreel en dan materieel kraakt, maar je beleeft het proces van het hele regime. Enkele Argentijnen die bij de première waren, benadrukten dat trouwens op hun beurt achteraf, toen ze verklaarden niet over «een» geval te willen praten, zij hebben het voortdurend «over het hele volk, over het hele Zuid-Amerikaanse kontinent». Het schrijven vanuit die kollektieve opstandigheid, eigen aan een verdrukt volk, is een kunst die Raoul Mestre dus heel goed beheerst, met als resultaat een werkstuk dat de soms enge begrenzing van veel toneel vaak ver overschrijdt.

Als dan ook nog de vertolking zo'n meevaller is als in «Kampioenen», dan zit je toneeltechnisch op rozen. Suzanne Saerens tekent een levensecht portret van de moederfiguur die verscheurd wordt door enerzijds het verdriet om haar «vermiste» zoon, en anderzijds de doodsangst voor de politie als ze navraag gaat doen, terwijl Herman Verschelden het presteert de «onzekerheid, het «wachten» dat hij als vertegen-

woordiger van de repressie moet creëren erg geloofwaardig te doen overkomen, niettegenstaande zijn korrupte en sadistische natuur. Regisseur Jacky Tummers tenslotte speelt het klaar die komplekse figuren op boeiende en realistische wijze te konfronteren met elkaar, niettegenstaande de technische beperkingen die het stuk aan lekor, belichting en beweging opdringt. Allemaal complimentes dus, maar er is méér. Er is het samenspel van al die prestaties, het eindprodukt dat daarenboven en vooral heel authentiek overkomt, net op het moment dat juist die authenticiteit in al te eel engagement ontbreekt.

U kunt «Kampioenen» nog zien op 28 en 30 november, 4, 5, 7, 11, 12, 14, 18, 19, 21, 26 en 28 december en op 2 januari, telkens om 20u.30. Toegangsprijzen zijn 150 of 100 frank, en reserveren gebeurt o.a. in De Kelk zelf, Langestraat 69.

JEMPIE

Prangend toneel in Brugse Kelk

De macht komt al te vaak uit de loop van geweren. Dit besef leeft bij velen, maar desondanks zijn er overal idealistische mensen die op levensgevaar af, opkomen voor een rechtvaardiger en menswaardiger samenleving.

Dit is de grondtoon van «Kampioenen» van de Argentijn, die schuilgaat achter de noodnaam Raul Mestre en om begrijpelijke redenen zijn ware identiteit verbijgt.

«Kampioenen» beleefde zijn wereldcreatie in vestzaktheater «De Kelk» aan de Langestraat te Brugge en hangt een wrang beeld op van schrijnende toestanden in Argentijnse gevangissen, waarover de wereldpers schier dagelijks kolommen vult.

Hoewel de toespelingen duidelijk verwijzen naar Argentijnse wantoestanden kwam «Kampioenen» zó over dat de kijker nuchter kan vaststellen dat elk bestel — democratisch of dictatoriaal — dergelijke onmenselijke uitwassen heeft, waarop men helaas moeilijk vat krijgt.

De fascistische praktijken van de nazi's, de heksenjacht in de jaren vijftig in de V.S., de communistische dwingelandij en de racistische werkwijzen uit de apartheidsgeregimes vormen slechts een handvol walgelijke voorbeelden van haat en terreur waarvan vooral de zwakkeren het slachtoffer zijn.

Er is echter méér. Ook niet alle politieverhoren van kleine en grote misdadigers zijn vlekkeloos en rimpelloos maar daartegenover staat dat bandieten en schorremorie bestialiteit geen koorknepen zijn.

Een gevoel van machteloosheid bekruipt de toeschouwer die «Kampioenen» bijwoont en ervaart hoe machtswellust, onderdanigheid, frustraties, menselijke hebzucht en zelfs sportverdwazing, van menselijke huisvaders mensenhaters maken.

Regisseur Jacky Tummers heeft «Kampioenen» helpen boetseren tot een striemende brok geëngageerd toneel met behulp van sobere decors — Johan Cloetens' werk —

en twee knappe toneelspelers die vrijwel geen steken lieten vallen.

Herman Verschelden als corrupte politiecommissaris en Suzanne Saerens in de rol van ongeruste moeder die haar huid riskeert om het leven van haar aangehouden zoon te redden, hebben de aanklacht uit «Kampioenen» voortreffelijk gestalte gegeven. Plaatsbespreking: «De Kelk», Langestraat 69 te Brugge.

P.S.

TONEELBESPREKING

Sterk toneel met politieke inzet in De Kelk

Zondag jl. liep teater De Kelk goed vol voor een wereldcreatie die reeds lang ongewone belangstelling verwekte. Het zou namelijk een hard geëngageerd stuk worden over de politieke toestand in Argentinië. Een Spaans werk speciaal door de auteur voor De Kelk herwerkt, door Live Staelens vertaald, door twee acteurs van formaat vertolkt, met name S. Saerens en H. Verschelden. Het bleek verder dat de auteur, een zekere R. Mestre, door langdurig verblijf in de meeste Zuidamerikaanse landen, de toestand aldaar zeer goed kende.

Mestre laat zijn eenakter in Buenos Aires spelen op het ogenblik dat heel de wereld naar Argentinië opkijkt omdat daar in het jaar 1978, de finale van de wereldbeker voetbal wordt gespeeld. Maar heel de wereld weet ook — van horen zeggen — dat het dictatorial regime van Videla alles in het werk heeft gesteld opdat het land naar buiten het vriendelijkste en vreedzaamste gelaat zou vertonen. De afschuwelijke repressie speelt zich af in het duister, van hogerhand georchestreerd maar door naamloze bendes uitgevoerd. Dagelijks verdwijnen mensen die het met het regime oneens zijn. Zelfs zonder de minste reden verdwijnen ze. De familie verneemt eenvoudig niets. Van processen is er geen sprake.

In het stuk «Kampioenen» komt een moeder (S. Saerens) bij een politiecommissaris (H. Verschelde) vragen wat er met haar zoon gebeurd is. Waarom werd hij aangehouden, waar is hij, leeft hij nog, bestaat er kans met hem in contact te komen. Op al die vragen krijgt zij geen enkel antwoord. De politiecommissaris volgt de finale van de Cup op de televisie, klaagt ondertussen dat hij het zo druk heeft, dat hij van niets weet, maar op een perfide wijze tracht hij de vrouw te intimideren, haar te vernederen, haar schuldgevoelens op te dringen. Het blijkt daarbij dat hij zeer goed op de hoogte is van de zaak. Hij bezit haar correspondentie, kent haar inkomen en

probeert door chantage van haar een luxe appartement te kopen tegen een vage belofte dat hij zich met haar zal bezighouden.

Heel deze confrontatie heeft dit kenmerkende dat het oppervlakkig gezien allemaal niet zo erg klinkt als het in feite is. Het spel van kat en muis is voor de muis geen spel meer wanneer die nergens kan vluchten. Als commissaris weet H. Verschelde zijn spel zó te doseren dat zelfs achter een vriendelijke glimlach de dreiging voelbaar blijft. Suzanne Saerens levert van haar kant een uiterst beheerst beeld van een angstige maar ook opstandige moeder die een beetje naïef in de hinderlaag van de corruptie trapt. Zij zal haar zoon waarschijnlijk nooit terugzien. Zij zal misschien zonder het ooit te beseffen vrienden en kennissen eveneens in diskrediet brengen bij de junta. Maar zij staat daar als het beeld van een gans volk dat om rechtvaardigheid smeekt in afwachting dat het die zal afdwingen.

Omdat die realiteit zo actueel is en zulke dimensies in de wereld van vandaag aanneemt, maakt een stuk als «Kampioenen» diepe indruk. Sober, krachtig vertolkt en geregisseerd door J. Tummers, is dit een stuk waarbij men vergeet dat het toneel is.

De aanwezigheid in de zaal van een zestal uitgevoken Argentijnen gaf daaraan nog meer kracht. Na de vertoning stonden zij een perskonferentie toe. Hieruit bleek dat het stuk in niets overdreef, dat wij echter niet mogen vergeten dat het uiteraard slechts één geval kon tonen, terwijl er honderden zijn. Wij vernamen verder de meest afschuwelijke details over de gangbare folteringen. Helaas werd ook gewezen op de rol van de Kerk die op het hoogste vlak kollaboreert met de diktatuur en in de onderste gelederen even sterk vervolgd wordt als in de tijd van de catakomben. Maar de hoop van de weerstand zowel in de steden als te lande is thans vooral gevestigd op de internationale solidariteit.

J.V.D.

POLITIEK TEATER IN DE KELK

Zondag 23 november liep de première van Kampioenen in de Kelk. Een teaterstuk van een Argentijnse auteur (schuilnaam R. Mestre) over de terreur en politiemethodes in zijn land.

Lucia (Suzanne Saerens), een vrouw van middelbare leeftijd, gaat de «verdwijning» van haar zoon aangeven op het politiebureau. «Verdwijning» in de Argentijnse betekenis van het woord: opgepakt door de politie en sindsdien geen teken van leven meer. In het politiebureau wordt ze ontvangen door de commissaris (Herman Verschelden) die haar op verifiënde manier vragen stelt over haar interesses, haar leven, haar zoon... Het eerste deel van de ondervraging, want het wordt een eindeloze ondervraging, «je komt gemakkelijk binnen in een politiebureau doch je geraakt moeilijk buiten». Het is bijna te vergelijken met een verhoor op een Belgisch politiebureau: Ben je bang? Waarom ben je bang? Omdat ik van de politie ben? Wat heb je tegen de politie? Waar naal je je informatie over de politie? Uit buitenlandse bladen? Wie stuurt die op? Zijn het Argentijnen? Hebben ze hier nog familie wonen?...

Stilaan wordt op een andere methode overgeschakeld: verhalen over marteluiting, bedreiging, schijnsekutiek, geen toestemming om naar het toilet te gaan...

De vrouw knakt af. Ze is bereid in te gaan op korrupte voorstellen van de commissaris (want weet je, een politiman is te vergelijken met de dokters vroeger, 's nachts nooit thuis en weinig verdienen...).

Tot daar het toneelstuk. Het is zo realistisch gebracht dat je erg moeilijk in je rol van toeschouwer terugvalt...

Een (ontroerende) anekdote: tijdens de voorstelling was een Argentijnse vrouw aanwezig, wiens zoon «verdwenen» is. Ondanks het feit dat ze geen woord Nederlands begriep, verliet ze na 10 minuten wenend de zaal.

Na de voorstelling organiseerde De Kelk — als vorm van perskonferentie — een panel met Argentijnse vluchtelingen. Die mensen waren zeer antoesiast over de voorstelling en zorgden voor de link met de realiteit. Niet dat dit zo moeilijk was, want hun getuigenissen waren nog veel tragischer dan wat we in het stuk beleefden. Meermaals drukten ze er op dat dit geen individuele belevissen zijn, doch zaken waar het ganse volk, zeg maar het Latijnsamerikaanse kontinent dagelijks mee gekonfronteerd wordt!

We gaan niet verder in op het debat. Dit is eerder de taak van de redaktie buitenland van dit blad.

In ieder geval is deze productie van de Kelk bijzonder geslaagd. Persoonlijk vind ik het, het beste wat ik tot nu toe zag in de Brugse teaters.

R.B.

Speeldata: 11, 12, 14, 18, 19, 21, 26, 28 december en 2 januari, telkens om 20.30 uur.

Gezien de inhoud en de uitzonderlijke kwaliteit van het stuk. Gezien het feit dat de gewone reeksvoorstellingen verlopen zonder nagesprek, organiseert het MASEREELFONDS een speciale voorstelling op 19 DECEMBER om 20 uur in De Kelk, Langestraat 69 te Brugge. Nadien is er een debat met medewerking van Argentijnse vluchtelingen. Toegang 120 frank, voorverkoop 100 frank (reserveren kan noodzakelijk zijn — slechts 79 plaatsen — en kan op tel. 050/33.05.29).

Masereelfonds-Gent doet precies hetzelfde. In samenwerking met Amnesty International wordt een voorstelling georganiseerd in Teater Vertikaal (Huidevetterskaai 40) op 15 december om 20.15 u. Toegang: 150 fr.

ROSE VANAN

„Kampioenen” in theater De Kelk

„Kampioenen”, de nieuwste produktie in Theater De Kelk, bezorgt de toeschouwer een paar koude rillingen, althans voorzover hij zich betrokken voelt bij de repressie in bepaalde Zuidamerikaanse landen.

Het stuk is de weergave van een gesprek op het politiehoofdkwartier van Buenos Aires tussen een politiecommissaris en een moeder, die uitleg komt vragen over haar opgepakte en verdwenen zoon. De moeder wordt daarbij zelf tot verdachte gemaakt en kan slechts haar vel en dat van haar zoon redden, als ze bereid is het op een financieel akkoordje te gooien met haar corrupte ondervrager.

Argentijnse vluchtelingen in België kwamen op de première bevestigen dat het stuk — geschreven door een landgenoot die meer dan vertrouwd is met de situatie — een getrouwe kopie is van de Argentijnse werkelijkheid. Voorts legden ze er de nadruk op dat men het stuk niet mag zien als een eenmalig geval, maar dat dergelijke ondervragingspraktijken er dagelijkse kost zijn. De op de première aanwezige radio-reporter Jan Wouters kreeg er tijdens zijn reportages voor de voetbalbeker ook een voorproefje van, toen hij bij de politie kwam klagen over zijn

verdwenen opname-apparaat.

Deze en andere getuigenissen (uiteraard enkel bestemd voor de première-lopers) moeten het stuk plaatsen in zijn juiste context: het is documentair theater van het zuiverste water, dat zijn waarde ontleent niet zozeer aan literaire kwaliteiten dan wel aan zijn waarheidskarakter.

Het stuk wordt aldus een schrijnend document van mensonterende praktijken. Je vraagt je voortdurend af wat dan wel het lot moet zijn van ernstige politieke dissidenten, als een onschuldig informant als die moeder al zo op de rooster wordt gelegd. Sensatie wordt nochtans geschuwd. Men had dit nochtans makkelijk gekund door wat martelingen daadwerkelijk uit te voeren. En toch kan je niet zeggen dat de vrouw niet gemarteld wordt. Het zijn veeleer gewiekste geestelijke technieken zoals bedreigingen, vernederingen (ze urineert van spanning op het bureau), afgewisseld met vriendelijkheid en aardigheidjes. Ze wordt aldus gaar gekookt tot ze bereid is mee te werken aan het corrupte plan van de politieagent, ja zelfs bereid is het huis van haar gevluchte vrienden te verkopen om met dat losgeld haar zoon vrij te krijgen.

Herman Verschelden en Suzanne Saerens in „Kampioenen”.

Het stuk wordt gesitueerd tijdens de voetbalbeker in '78, meer bepaald tijdens de match Argentinië-Nederland. Op die manier wordt er wat wrange humor aan toegevoegd, als de politiemans tegelijk ondervraagt en de match volgt. Op die mogelijkheden wordt echter door regisseur Jacky Tummers m.i. niet genoeg ingehaakt.

Suzanne Saerens speelt haar rol zeer beheerst: ingetogen,

gespannen van inwendige woede, machteloos; terwijl Herman Verschelden de moeder met leedvermaak afmaakt. De Vlaamse toeschouwer voelt zich even machteloos als het slachtoffer. Men gaat weg met een kater. Toch verwachten de Argentijnse bezoekers veel van internationale druk, waartoe dit stuk mogelijk kan bijdragen.

Nog tot 2 januari in De Kelk Brugge.

F. Vanhee